

Türkiye Down Sendromu Derneği

DOWN SENDROMLU BİREYLERİN SEÇME VE SEÇİLME HAKKI

(OY KULLANMA HAKKI)

1. KISITLANAN (VESAYET ALTINA ALINAN ya da ANNE/BABANIN VELAYETİ ALTINA BIRAKILAN) 18 YAŞINDAN BÜYÜK DOWN SENDROMLU BİREYLERİN DURUMU

Seçmen listeleri ve özel kanunlarına göre yapılacak Cumhurbaşkanı, milletvekili, il genel meclisi üyeliği, belediye başkanlığı, belediye meclisi üyeliği, muhtarlık, ihtiyar meclisi üyeliği, ihtiyar heyeti üyeliği seçimlerinde ve Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halk oyuna sunulmasında 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaktadır.

İlgili kanun, “Seçmen”, “Oy Kullanamayacak Olanlar” ve “Seçmen Olmayanlar” şeklinde üç tanımlama düzenlemiştir.

Buna göre “seçmen”, on sekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşı olarak tanımlanmıştır. ¹

Her ne sebeple olursa olsun, izinli bulunanlar da dahil olmak üzere silah altında bulunan erler, onbaşılar ve kıta çavuşları ile askeri öğrenciler ve ceza infaz kurumlarında hükümlü olarak bulunan kişiler “oy kullanamayacak olanlar” olarak düzenlenmiştir.² Diğer bir deyişle bu kişiler seçmen olmasına ve oy kullanma hakları olmasına rağmen oy kullanamazlar.

Kısıtlı olanlar ve kamu hizmetinden yasaklı olanlar da “seçmen olmayanlar” olarak tanımlanmıştır. ³Diğer bir deyişle, bu kişiler oy kullanamayacak olanlardan farklıdır, bu kişilerin oy hakkı yoktur.

Tanımlardan görüleceği üzere, Down sendromlu bireyler 18 yaşını doldurduktan sonra ailelerinin ya da ilgililerinin başvurusuyla **kısıtlandıysa** (vesayet altına alındıysa ya da annenin/babanın velayeti altına bırakıldıysa) 298 sayılı kanun uyarınca seçmen olmayan olarak kabul edildiği için oy kullanma hakları yoktur.

2. KISITLANMAYAN (VESAYET ALTINA ALINMAYAN ya da ANNE/BABANIN VELAYETİ ALTINA BIRAKILMAYAN) 18 YAŞINDAN BÜYÜK DOWN SENDROMLU BİREYLERİN DURUMU

18 yaşını doldurmuş ve kısıtlanmamış (vesayet altına alınmamış ya da anne/babanın velayeti altına bırakılmamış) Down sendromlu bireyler seçmen listesinde bilgileri yazıyorsa oy verme yetkisine sahiptir.⁴

Seçim günü, sandık seçmen listesinde kayıtlı olan seçmenin, sandığın konulduğu bina, yapı veya bunların müstematına girmesine veya **oy kullanmasına**, kanuna aykırı biçimde **engel olan kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır**. Bu suçun tehdit, cebir ya da şiddetle işlenmesi durumunda ceza üç yıldan beş yıla kadardır.⁵

Ancak, Yüksek Seçim Kurulu (YSK) halen kısıtlanmasına gerek duyulmayan ya da kısıtlanmamış ve oy kullanabilen zihinsel özel gereksinimli bireylerin sandıklarda oy kullanma usullerine ilişkin, ortopedik ve görme engellilere sağlanan kolaylıklardan faydalanması gerektiğine dair bir genelge/resmi yazı hazırlamamıştır. YSK'nın önceki seçimlerde ve Mayıs 2023 – Genel Seçimlerde engelli bireylerin oy kullanma ve sandıklarda sağlanan öncelik ve kolaylıklar defaatle fiziksel özel gereksinimli bireyler için düzenlenmiştir. (**Güncel YSK Bilgilendirmesi**) Bu sebeple, zihinsel özel gereksinimli bireyler sandığa, özel gereksinimi olmayan seçmenler gibi, oy kullanma kabineine **tek başına girerek** oy kullanması gerekmektedir.

¹ 298 sayılı Kanun Madde 6 – (Değişik: 27/10/1995-4125/1 md.) Onsekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir.

² 298 sayılı Kanun Madde 7 – Aşağıda yazılı olanlar oy kullanamazlar: 1. Silah altında bulunan erler, onbaşılar ve kıta çavuşları (Her ne sebeple olursa olsun, izinli bulunanlar da bu hükme tabidir), 2. Askeri öğrenciler. 3. (Ek: 10/6/1983-2839/44 md.; Değişik: 27/10/1995-4125/2 md.) Ceza infaz kurumlarında hükümlü olarak bulunanlar.

³ 298 sayılı Kanun Madde 8 – Aşağıdaki kimseler seçmen olamazlar: 1. Kısıtlı olanlar, 2. Kamu hizmetinden yasaklı olanlar.

⁴ 298 sayılı Kanun Madde 86 – (Değişik: 8/4/2010-5980/15 md.) Onaylı sandık seçmen listesinde yazılı her seçmen, oy verme yetkisine sahiptir.

⁵ 298 sayılı Kanun Madde 153 – (Değişik: 10/6/1983-2839/51 md.) Yukarıdaki maddede yazılı maksatlar için, o maddede yazılı suretlerle seçmenleri toplayanlar ve bir köy veya bir mahalleden veya bir meskün mahalden veya sair yerlerden sandık yerine gelmelerini menedenler hakkında bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir.

Bu fiiller memuriyet nüfuzunun veya sıfatının veya herhangi bir kimsenin haiz bulunduğu selahiyetin suiistimali suretiyle işlendiği takdirde, verilecek hapis cezası iki yıldan az olamaz.

(**Ek fıkra: 8/4/2010-5980/27 md.**) Seçim günü, sandık seçmen listesinde kayıtlı olan seçmenin, sandığın konulduğu bina, yapı veya bunların müstematına girmesine veya oy kullanmasına, kanuna aykırı biçimde engel olan kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.⁽¹⁾

(**Ek fıkra: 8/4/2010-5980/27 md.**) O seçim çevresinde yapılan seçimlerde, oy kullanma hakkına sahip olan bir seçmenin, oy kullanmaya gitmesine veya sandığın konulduğu bina, yapı veya bunların müstematına girmesine veya oy kullanmasına engel olmak amacıyla, tehdit veya cebir veya şiddet kullanan kimse, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu fiillerin birden fazla seçmene karşı işlenmesi halinde, verilecek ceza üçte birden yarısına kadar artırılır.⁽¹⁾